

VIJFTIG JAREN KUNSTZINNIG LEVEN TE ROTTERDAM 1898-1948

DOOR W. A. WAGENER

Rede, uitgesproken op 26 Augustus 1948 in het Museum Boymans ter gelegenheid van de opening van de gelijknamige tentoonstelling.

TOEN dr. Vorenkamp mij in mijn vacatieverblijf overviel met het verzoek een causerie te houden over het culturele leven van Rotterdam gedurende de 50 jaren dat H.M. de Koningin heeft geregeerd, schoot mij plotseling het oordeel te binnen van een te goeder naam en faam bekend staand Indiaans opperhoofd over de bleekgezichten en hun cultuur. Ik heb dat oordeel ik weet niet meer waar gelezen en vind het frappant genoeg om er deze causerie mee te beginnen. Het Indiaanse opperhoofd verklaarde dan – en hij meende het zeer serieus – dat de bleekgezichten zonder één uitzondering op hem de indruk maakten, krankzinnig te zijn, schizophreen, „geschift” dus. Hij kon met hen de vredespijp *niet* delen in een rustig bezonnen gesprek. Achter hun goedsluitend gordijn van woorden (vond hij) schemeren gedachten, die de woorden niet dekken, en hun sigaretten roken zij zo, dat je niet kan zien of de spreker ze rookt, of de denker daar achter, want geen van de twee, waarin het bleekgezicht gedeeld pleegt te zijn, schijnt er zich bewust van te zijn dat hij rookt. Automatisch kan een mens natuurlijk niet roken, want een mens is geen trekpop. Het bleekgezicht moet dus nòg gedeelder zijn dan bij eerste waarneming al kan worden aangenomen. Een *derde* in hem heeft het welbehagen aan de tabak. Geen wonder, dat de krankzinnigheid het bleekgezicht uit de ogen straalt, want er is geen harmonie in hem, maar alleen geschiftheid.

Wij hebben natuurlijk de neiging om het Indiaanse opperhoofd, dat zo sprak, rancuneus zèlf voor krankzinnig te verklaren, of hem tenminste op te sluiten in een natuurreserveaat, maar die Indiaan wàs zo gek niet!... Wij *leven* geschift! Ik schrok alweer, toen ik mij deze causerie zag voorbereiden. Voor ik het besepte, was ik bezig, de snit en de kwaliteit van